

1943

DE OERFAL

'De overval' en 'de kraak' zijn beide benamingen voor de bevrijding van 51 gevangenen uit de oude Leeuwarder gevangenis, de Blokhuispoort, op 8 december 1944. Een bijzondere gebeurtenis in de Tweede Wereldoorlog, waar veel Friezen van hebben gehoord. In deze opdracht gaan jullie het met de klas hebben over oorlogsdilemma's.

Risico's

Wanneer mensen het over 'De Oerfal' hebben, gaat het over de overval op de Leeuwarder gevangenis op 8 december 1944. Hierbij bevrijdde een Friese Knokploeg zo'n 50 mensen uit de handen van de Duitse bezetters. Het was een plan van Piet Oberman, Eppie Bultsma en Wim Stegenga, dat werd uitgevoerd door een grote groep verzetsstrijders. Bij de gevaarlijke actie viel geen enkel schot en werd geen bloed vergoten.

Keuzemomenten

De overval van 1944 wordt nog altijd gezien als een van de meest aansprekende verzetsacties in ons land in de Tweede Wereldoorlog. Er is daarom in 1962 een film over gemaakt, en tegenwoordig worden er nog veel theatervoorstellingen over opgevoerd. Een voorbeeld hiervan is het openluchtspel 'De Oerfal', dat in 2013 voor de eerste keer gespeeld werd. Dit stuk gaat niet alleen over de overval zelf, maar laat ook de bijbehorende keuzemomenten van de betrokkenen zien.

De melkstaking

Staken was nog nooit zo gevaarlijk

Dilemma's

Het openluchtspel 'De Oerfal' wil vooral laten zien hoe mensen in de Tweede Wereldoorlog in Fryslân met doodsangst omgingen. De kijker komt er zo achter waar mensen in de oorlog hun keuzes op baseerden. Vertrouwen, vriendschap, liefde, loyaliteit, onafhankelijkheid en verbondenheid zijn hierin belangrijke thema's. Wat doe je in bepaalde situaties? Wie kun je nog vertrouwen? In deze opdracht gaan jullie zelf met een aantal van deze dilemma's uit de oorlogstijd aan de slag. Zo wordt de geschiedenis van toen relevant, persoonlijk en invoelbaar.

Scènes uit 'De Oerfal'

Voor deze opdracht is het de bedoeling om drie fragmenten te bekijken uit het openluchtspel 'De Oerfal'. Elk filmpje presenteert zijn eigen dilemma. Eerst zijn er per filmpje een aantal vragen om erin te komen, en daarna is er een discussie-opdracht die bij alle fragmenten past. De fragmenten zijn te vinden op de website www.11en30.nu, bij venster 32.

GEMAKKELIJK
GEMIDDELD
>MOEILIJK<

VENSTER 32
OPDRACHT 6

Poster van 'De Oerfal'

wat heb je nodig?

Scènes uit De Oerfal
(kijk op www.11en30.nu
bij venster 32), touw,
paperclips, pen en papier.

Discussie-opdracht bij de fragmenten

1. In het lokaal worden drie hoeken aangewezen (eventueel met borden) voor de meningen: 'mee eens', 'mee oneens' en 'ik weet niet'.
2. De leerkracht legt een van de onderstaande stellingen (of een zelfbedachte) voor aan de klas.
3. Iedere leerling reageert op deze stelling door in de hoek (of bij het bord) te gaan zitten die zijn mening het best benadert.
4. De leerkracht gaat vervolgens over tot een klassendiscussie. Leerlingen uit elke groep gaan nu discussiëren over waarom ze het eens of oneens zijn met de stelling of waarom ze het nog niet weten.
6. De leerkracht schrijft intussen de argumenten op het bord of op een vel papier.

Let op: Er mag tijdens de discussie door de leerlingen gewisseld worden van groep wanneer zij van mening veranderen.

Het plan, maar wat als het misgaat?

Meedoen? Waarom zou ik meedoen?

Wie neem ik mee en waarom?

Alternatieve opdracht:

1. Twee leerlingen gaan voor het bord staan. De ene aan de linkerkant, de ander aan de rechterkant. Zij houden een touw tussen hen in vast. De linkerkant is duidelijk vóór de stelling en de rechterkant duidelijk tegen. Gebruik de bovenstaande stellingen, of bedenk gezamenlijk nieuwe stellingen.
2. Nodig de andere leerlingen één voor één uit om hun beargumenteerde mening te geven en deze op een kaartje te zetten. Iedere leerling hangt zijn mening met een paperclip aan het touw. De positie van het kaartje geeft weer hoe dicht zijn mening ligt bij de uiterste meningen.
3. Daarna kan een klassendiscussie volgen over de opgehangen meningen.
4. Je kunt tijdens een oorlog niemand vertrouwen.
5. De gevangenen die in de gevangenis zaten tijdens de oorlog, zaten daar niet voor niks. Die hoefden niet te worden gered.
6. Mensen in het verzet die zich overgaven aan de vijand en vervolgens onder druk anderen verraadden om zichzelf te redden, zijn lafaards.

Vragen om erin te komen en om de discussie op gang te brengen

Vragen bij filmpje 1

Wat als het plan om de gevangenen te bevrijden was mislukt? Wat zouden de gevolgen kunnen zijn voor de bevrijders, gevangenen en gevangenenbewaarders? Zou jij mee willen doen met zo'n bevrijdingsactie van gevangenen? Waarom wel of niet? Tijdens de oorlog werden er vaak onschuldige mensen gevangengenomen en vermoord. Zou dit voor jou een reden kunnen zijn om bij het verzet te gaan? Waarom wel of niet? Hoe zou jij een bevrijdingsplan aanpakken? Wie zou je echt vertrouwen in jouw omgeving?

Vragen bij filmpje 2

De politiemann twijfelt of hij mee moet doen aan de bevrijdingsactie. Zijn vrouw vindt dat hij zeker mee moet doen. Wat zijn de gevolgen voor de politiemann en zijn omgeving als hij wel meedoet en wat als hij niet meedoet? Vragen die jullie kunnen helpen zijn: wat zal er met de politiemann, zijn vrouw, hun kinderen, de gevangenen en de bedenkers van het plan gebeuren?

Vragen bij filmpje 3

Je doet mee met de bevrijdingsactie van gevangenen. Je kunt maar drie mensen meenemen. Wie neem je mee? Vertel ook waarom je juist voor deze drie kiest en niet voor de anderen. Kies uit de volgende personen: een verzetsman of -vrouw, de broer van een vriend, je buurman die onschuldig gevangenzit, onderduikers die niet voor de Duitsers wilden werken, een man die is opgepakt voor diefstal van voedsel voor zijn kinderen.

De stellingen

1. Als mijn beste vriend of vriendin zich bij de vijand zou aansluiten, zou ik niks meer met hem of haar te maken willen hebben.
2. Als mijn beste vriend of vriendin zich bij het verzet zou aansluiten, zou ik niks meer met hem of haar te maken willen hebben.
3. Ik zou mee willen werken aan een bevrijdingsactie van gevangenen tijdens de oorlog.
4. Je kunt tijdens een oorlog niemand vertrouwen.
5. De gevangenen die in de gevangenis zaten tijdens de oorlog, zaten daar niet voor niks. Die hoefden niet te worden gered.
6. Mensen in het verzet die zich overgaven aan de vijand en vervolgens onder druk anderen verraadden om zichzelf te redden, zijn lafaards.

**FRIES
VERZETS
MUSEUM**

